

Я. Чачота, Т. Зана, А. Адынца, В. Поля, С. Маюшкі, У. Сыракомлі, Г. і Ю. Вяняўскіх, І. Ходзькі, Я. Ходзькі і інш. А. М. Паткевіч.

ПУЗЫНЯ Уладзімір Якаўлевіч (н. 26.2.1940, Мінск), беларускі сав. самадзейны майстар па вырабу музычных інструментаў, выканаўца на нар. інструментах. Скончыў Мінскае муз. вучылішча імя М. Глінкі (1964). У 1965—78 артыст Дзярж. нар. аркестра БССР імя І. І. Жыговіча, з 1972 адначасова ст. метадыст Мінскага абл. навук.-метадычнага цэнтра нар. творчасці і культ.-асв. работы, з 1982 заг. майстарні па рамонту і вырабу муз. інструментаў Мінскага іп-та культуры. Вырабляе дудкі (альт, сапрана, бас), жалейкі, ліры, пастухоўскія трубы, басэці, дуду. Выконваў партыі інструментаў у творах бел. кампазітараў да кінафільмаў і драм. спектакляў. Адзначаны дыпламам XII Сусв. фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве (1985). У складзе розных творчых груп выступаў у ГДР, ПНР, СФРЮ.

А. В. Скорбагагачанка.

ПУКАТАЯ ГРАВЮРА, друкаваны адбітак на паперы (ці падобным матэрыяле) з пласціны-«дошкі», на якой фарба кладзецца на паверхню пукатага малюнка; від *гравюры*. Вядома з 6—7 ст., на Беларусі — з пач. 16 ст. У П. г. ўсе свабодныя ад малюнка ўчасткі гравёрнай (найчасцей з дрэва ці лінолеуму) дошкі паглыбляюць на 2—5 мм нажом, разцом і інш. Малюнак такім чынам узвышаецца над фонам, ствараючы рэльеф з плоскай паверхняй; фарбу наносяць на дошку тампонамі ці пакатваюць валаікам; друкуюць уручную ці пад прэсам. Асн. тэхн. разнавіднасці П. г. — *ксілаграфія* і *лінагравюра*.

ПУКСТ Рыгор Канстанцінавіч [14(27).11.1900, Гомель — 12.11.1960], беларускі сав. кампазітар. Засл. дз. маст. БССР (1955). Чл. КПСС з 1941. Скончыў Маскоўскую кансерваторыю (1928, клас Г. Канюса). Выкладаў у Омскім (1929—32) і Гомельскім (1932—41) муз. тэхнікумах, Бел. кансерваторыі (1944—49 і 1959—60). Хормайстар (1949—52) і маст. кіраўнік (1958—59) муз. в. ішчання Бел. радыё, маст. кіраўнік муз. перадач Гал. ўпраўлення радыёінфармацыі Мін-ва культуры БССР (1953—58).

Творчую дзейнасць пачаў у 1920-я г. (песні, раманы, апрацоўкі бел. нар. песень). Музыцы П. ўласцівы канфліктнасць, глыбокі драматызм, вастрыня гарманічнай і меладыйнай мовы. У сімф. і вак. творчасці пераважае лірычная вобразнасць, песеннасць тэматызму, заснаванага на гарадскім рамансавым фальклору, натуральнасць яго развіцця. Аўтар опер «Машэка» (1945, паст. на радыё 1947), першай бел. оперы для дзяцей «Марынка» (паст.

Р. К. Пукст.

1955), «Свіцязянка» (1960), вак.-сімф. «Пазмы аб Чырвонай Арміі» (1938), кантаты «А хто там ідзе?» (1958, на сл. Я. Купалы), 6 сімфоній (1934, 1941, 2-я рэд. 1944, 1950, 1955, 1957, 1959), сімф. фантазіі «Перацёлачка», сюіты «Сымон-музыка», тац. сюіты для квартэта цымбалаў, 3 сюіты для секстэта домраў, 5 фуг для фп. і струннага квартэта. «Працяжнай» для фп. квартэта, інш. камерных інстр. твораў, шэрагу хораў (у т. л. «Дуб» на сл. П. Броўкі, «Партызанскія акопы» на сл. М. Тапка, «Праляцелі вятры» на сл. А. Русака, «Красуй, Беларусь» на сл. К. Пуроўскага), вак. дыкля на сапеты А. Звонака, рамансаў для голасу з фп. на сл. А. Пушкіна, А. Блока, Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі, Ц. Гартнага, А. Астрэйкі, П. Папчанкі, М. Машары і інш. (у т. л. «Шоўкавыя травы» на сл. Астрэйкі, «Над пушчай вечар» на сл. Папчанкі, «Любы мой, прыйдзі» на сл. М. Машары), песень (наіб. папулярныя «Шумныя бярозы» на сл. Я. Купалы, «Лугам зеляненкім» на сл. З. Бядулі), музыкі да драм. спектакляў і кінафільмаў, апрацовак бел. нар. песень (больш як 50), твораў самадз. кампазітараў (больш як 20).

Літ.: Журавлёв Д. Н., Г. К. Пукст, заслуженный деятель искусств БССР. — Мн., 1963.

Дз. М. Жураўлёў.

ПУНКТУАЦЫЯ (позналац. *punctuatio* ад лац. *punctum* кропка), (1) сукупнасць знакаў прыпынку і правіл іх выкарыстання; пастаноўка знакаў прыпынку ў тэксте. (2) Прыкладная лінгвістычная дысцыпліна, якая вывучае асновы (прынцыпы) пастаноўкі знакаў прыпынку, іх фарміраванне і развіццё.

Знакі прыпынку паказваюць на сэнсавыя адносіны паміж часткамі выказвання, замацаваюць правільна чытаць і разумець пісьмовы тэкст. Пастаноўка знакаў прыпынку заснавана на сэнсавым, структурна-граматычным (сіntaxічным) і інтанацыйным прычынах, якія звычайна сумішчаюцца з перавагай сэнсавага. Так, пастаноўка паміж часткамі блызлучнікавага сказа коскі або працяжніка ці двукроп'я поўнасьцю залежыць ад семантыкі сказа, тых сэнсавых адносін, што ўстаўляюцца паміж яго часткамі. У адным і тым жа сказе «У гэтым годзе добра родзіць: дождж і сонца ў госці ходзяць» (Я. Пушча) двукроп'ем абазначаны прычына-выніковы адносны паміж часткамі блызлучнікавага складанага сказа з укажаннем на прычыну ў 2-й яго частцы: «У гэтым годзе добра родзіць: дождж і сонца ў госці ходзяць» — коска паказвае пералічэнне. Пры рознай П. гэты сказ па-рознаму чытаецца і чуецца: двукроп'е як знак большай выразальнай сілы абзначае працяглую паўзу. Аднак у любым выпадку знак прыпынку паказвае на сіntaxічную структуру сказа, адзіляе (выдзяляе) яго састаўныя часткі. Нарматыўнасць П., аднолькавае разуменне знакаў прыпынку мае вяс. сац. значэнне, садзейнічае паліпшэнню зносін паміж тым, хто ніша, і тым, хто чытае.

У мове маст. л-ры П. выконвае важную экспрэсіўна-стылістычную функцыю: перадае тонкія нюансы сэнсу і пачуцця, асаблівасці стылю пэўнага пісьменніка. Напр., у творах Я. Брыля індывідуальная П. з'яўляецца важным сродкам маляўнічасці, вобразнасці, дае магчымасць выдзельці часткі тэксту, надаць ім большую вагу, сэнс: «З неба імжыць, здаецца, ад пачатку свету, дождж. — дакучлівы, халодны» (адасабленне азгачэнняў «дакучлівы, халодны» дадатковым працяжнікам), «Не